

УДК 631.11:330.322.2

Л. В. Вербівська,

д. е. н., професор, професор кафедри бізнесу та управління персоналом,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2768-9157>

В. В. Мацьків,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3031-7060>

І. Р. Вербівський,

аспірант, Національний університет "Чернігівська політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-7687-6244>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.11.84

АДАПТАЦІЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

L. Verbivska,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Business
and HR Management, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

V. Matskiv,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

I. Verbivskiy,

Postgraduate student, Chernihiv Polytechnic National University

ADAPTATION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES TO FINANCIAL INSTABILITY: INVESTMENT PRIORITIES AND STATE REGULATION

У статті досліджено ключові напрями інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств України в умовах фінансової нестабільності. Визначено основні фактори, що впливають на інвестиційну активність у галузі, пов'язані із обмеженістю фінансових ресурсів, коливаннями валютного курсу та нестабільністю цін на аграрну продукцію. Проаналізовано сучасні тенденції залучення інвестицій у сільське господарство, що базуються на використанні кредитних інструментів та програм підтримки з боку міжнародних фінансових інституцій. Досліджено особливості адаптації сільськогосподарських підприємств до змін у фінансово-економічному середовищі шляхом диверсифікації джерел фінансування та впровадження інноваційних технологій. Визначено роль державного регулювання у стимулюванні інвестиційного розвитку агросектору через податкові преференції, субсидії та компенсаційні механізми. Розглянуто механізми мінімізації фінансових ризиків, що виникають у процесі залучення інвестицій, включаючи стратегії управління капіталом та страхування інвестиційних ризиків.

The article provides a comprehensive analysis of the investment development of agricultural enterprises in Ukraine, particularly within the context of financial instability. It aims to identify key determinants shaping investment activity and justify strategic approaches to mobilizing financial resources for sustaining and expanding agribusiness operations. A significant focus is placed on structural barriers affecting investment inflows, including limited access to capital, exchange rate fluctuations, and high price volatility of agricultural commodities. These factors contribute to investment uncertainty, prompting enterprises to adopt flexible financial strategies that mitigate risks and optimize resource allocation.

The study examines current trends in agricultural investment, emphasizing the growing role of credit instruments, state-supported initiatives, and international financial assistance programs aimed at strengthening sectoral resilience. Special attention is given to diversifying financial sources, including private equity, venture capital, and institutional investors, which contribute to the modernization of agribusiness operations. Additionally, the article explores how agricultural enterprises adapt to changes in the financial and economic environment through the diversification of financing sources and the implementation of innovative technologies. The role of state regulation in stimulating investment activity through tax incentives, subsidies, and compensation mechanisms — is critically assessed. Furthermore, mechanisms for minimizing financial risks associated with investment attraction are analyzed, including capital management strategies and investment risk insurance.

The findings substantiate the need to refine investment policies to enhance the competitiveness of agricultural enterprises and ensure stable economic growth despite financial instability. The study concludes that effective investment development in the agricultural sector requires: strategic financial planning, implementation of innovative solutions, enhancement of financial literacy among business managers and owners. Finally, the article identifies promising directions for Ukraine's agricultural sector, emphasizing the development of robust mechanisms for attracting foreign investment and strengthening cooperation with international financial institutions.

Ключові слова: інвестиційний розвиток, сільськогосподарські підприємства, фінансова нестабільність, фінансування, ризики, державна підтримка, інновації.

Key words: investment development, agricultural enterprises, financial instability, financing, risks, state support, innovations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств є одним із ключових факторів їхньої конкурентоспроможності. Однак у сучасних умовах фінансової нестабільності, спричиненої російською агресією, макроекономічними дисбалансами, валютними коливаннями, зміною державної підтримки агросектору тощо, підприємства змушені шукати нові підходи до залучення інвестицій і управління фінансовими ризиками. Тому на сьогодні ключовими факторами, що впливають на перспективи розвитку українського агробізнесу, є рівень доступності капіталу, його вартість та ефективність використання. Вони визначають можливості сільськогосподарських підприємств для розширення виробництва, впровадження інноваційних технологій та підвищення загальної продуктивності галузі. Рациональне управління фінансовими ресурсами та стратегічний підхід до їхнього залучення відіграють вирішальну роль у забезпеченні стабільного розвитку аграрного сектору, особливо в умовах економічної нестабільності.

Необхідно зазначити, що фінансові ризики, які супроводжують інвестиційну діяльність у сільському господарстві, значною мірою пов'язані із нестабільністю цін на аграрну продукцію, зростанням вартості кредитів, високим рівнем інфляції та обмеженістю доступу до довгострокового фінансування. У таких умовах агропідприємства змушені шукати оптимальний баланс між традиційними та альтернативними джерелами інвестування. Зважаючи на те, що банківські кредити залишаються дорогим фінансовим інструментом, а залучення іноземних інвестицій значною мірою залежить від загальної економічної та політичної ситуації в країні, виникає нагальна потреба в розробці альтернативних механізмів фінансування, які б забезпечували стабільність та доступність капіталу для розвитку підприємств.

Не менш важливим є питання ефективного розподілу інвестиційних ресурсів. В умовах дефіциту капіталу агропідприємства мають приділяти увагу проектам із високою рентабельністю та швидкою окупністю. Однак через недостатню розвиненість стратегічного фінансового планування багато сільськогосподарських підприємств змушені зосереджуватися на короткострокових рішеннях, що послаблює їхню

фінансову стійкість та конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Отож, обумовлені проблеми визначають актуальність дослідження комплексних механізмів фінансування агросектору, що враховують особливості інвестиційного процесу в сільському господарстві для формування ефективних фінансових стратегій розвитку галузі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств в умовах фінансової нестабільності є важливим напрямком сучасної економічної науки. У світовій літературі питання фінансування аграрного сектору розглядається з точки зору макроекономічних факторів, структурних особливостей галузі та механізмів залучення капіталу. Так, класичні наукові праці А. Дамодарана висвітлюють питання оцінки інвестиційних ризиків та розробки ефективних стратегій фінансування в умовах невизначеності, що є актуальним для аграрного сектору [14].

Варто відзначити дослідження С. А. Навроцького, який акцентує увагу на проблемах доступу аграрних підприємств до фінансових ресурсів та ефективності державної підтримки галузі. На основі аналізу впливу банківських кредитів, іноземних інвестицій та державних субсидій на розвиток сільського господарства автор стверджує, що у періоди фінансової нестабільності інвестиційна активність аграрного сектору суттєво знижується, що обумовлено високими процентними ставками, інфляційними ризиками та нестабільністю валютного ринку [9].

Окрему увагу у науковій літературі приділено інструментам фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. Зокрема, Т. О. Шматковська наголошує на зростаючій ролі аграрних розписок, лізингових схем та приватних інвестицій як альтернатив банківським кредитам. Водночас зазначається, що недосконалість законодавчої бази та відсутність ефективних механізмів страхування інвестиційних ризиків обмежують можливості залучення капіталу в аграрну сферу [17].

Крім того, у науковій праці Ю. О. Лупенка розглядається взаємозв'язок між інвестиційною активністю та інноваційним розвитком сільського господарства. Зокрема, аналізується вплив цифрових технологій, автоматизації та екологічно сталих практик на рентабельність підприємств та ефективність використання ресурсів [8]. Водночас дослідження А. І. Галас

підтверджують, що модернізація сільськогосподарського виробництва вимагає значних фінансових вкладень, які є малодоступними для малого та середнього бізнесу через обмеженість власних ресурсів [4].

Втім, на даний час, незважаючи на значну кількість наукових напрацювань, залишається низка невирішених питань, зокрема щодо оптимізації інвестиційної політики агропідприємств у нестабільному фінансовому середовищі, що визначає необхідність подальших досліджень, спрямованих на формування ефективних стратегій інвестування, які враховуватимуть специфіку українського аграрного сектору та сучасні виклики фінансової нестабільності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження особливостей інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств України в умовах фінансової нестабільності, визначення ключових чинників, що впливають на інвестиційну активність, та обґрунтування стратегічних підходів до залучення фінансових ресурсів й мінімізації ризиків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах фінансової нестабільності, зумовленої деструктивним впливом війни, вимагає структурного перегляду стратегій капіталовкладень. У цьому контексті диверсифікація джерел фінансування відіграє вирішальну роль у забезпеченні фінансової стійкості та розвитку підприємств. Вона включає не лише використання банківських кредитів, венчурного капіталу та альтернативних фінансових інструментів, а й розширення партнерських програм, залучення грантового фінансування та впровадження механізмів державної підтримки [2]. Ключовими напрямками диверсифікації фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств можуть стати:

— банківські кредити як класичний інструмент залучення капіталу, який забезпечує фінансування виробничих та інвестиційних потреб. Проте, висока процентна ставка та вимоги до застави можуть обмежувати доступ до кредитів для малих і середніх підприємств [11, с. 143—144].

— венчурний капітал як привабливе джерело фінансування для сільськогосподарських підприємств, що розробляють інноваційні рішення, оскільки потенційні інвестори готові

вкладати кошти у перспективні проєкти, однак це вимагає наявності чіткої бізнес-стратегії та високого потенціалу зростання [15, с. 63—64];

— альтернативні фінансові механізми такі як краудфандинг, зелені облігації та лізингові програми, які надають сільськогосподарським підприємствам гнучкі можливості залучення капіталу без значного боргового навантаження [3];

— міжнародні та національні програми фінансування, що стимулюють розвиток стратегічних галузей, зокрема, і сільськогосподарських підприємств, та дозволяють отримати кошти без необхідності повернення, але потребують відповідності суворим критеріям та вимогам [5, с. 210—211];

— співпраця з великими фондами та корпораціями, що дозволяє сільськогосподарським підприємствам отримати не лише фінансові ресурси, а й доступ до технологій, ринків та експертизи [16];

— розвиток внутрішніх фінансових стратегій та оптимізація грошових потоків, підвищення фінансової прозорості та ефективне управління витратами, що невід'ємною частиною стійкого фінансового розвитку сільськогосподарських підприємств [7, с. 100—101].

Успішна диверсифікація джерел фінансування дає можливість сільськогосподарським підприємствам адаптуватися до змін економічного середовища, знижувати ризики та забезпечувати стабільне зростання, навіть у періоди фінансової нестабільності.

Також аграрні підприємства стикаються з необхідністю оптимізації витрат на виробництво шляхом впровадження сучасних технологій та автоматизації бізнес-процесів, що дозволяє їм підвищити ефективність використання ресурсів і мінімізувати фінансові ризики, пов'язані з нестабільністю ринкового середовища [13].

Разом з тим, ефективність інвестиційного розвитку полягає у стратегічному управлінні ризиками. Тому використання страхових механізмів, фінансового прогнозування та диверсифікації активів дозволяє аграріям мінімізувати негативний вплив макроекономічних коливань на діяльність підприємств [4]. Таким чином, можна стверджувати, що довгострокова стійкість аграрного сектору залежить від гнучкого підходу до формування інвестиційної політики, орієнтованої на ефективність, адаптивність і стійкість у нестабільних умовах.

У даний час інвестиційна активність у сільськогосподарському секторі України визна-

чається низкою макро- та мікроекономічних факторів, які безпосередньо впливають на доступність і ефективність капіталовкладень. Насамперед, ключовим фактором є фінансова стабільність, яка базується на таких індикаторах, як рівень інфляції, валютні коливання та процентні ставки. При цьому висока вартість капіталу та нестабільність фінансового ринку обмежують можливості довгострокового планування інвестицій. В даному аспекті важливим фактором є також доступ до фінансування [9]. Оскільки рівень ліквідності банківської системи, наявність спеціалізованих кредитних програм і альтернативних джерел фінансування безпосередньо визначають масштаби інвестиційної активності, то обмежений доступ до довгострокового капіталу змушує аграрні підприємства використовувати для інвестицій власні ресурси або залучати інвесторів, що підвищує загальні ризики.

Важливу роль відіграє також державна політика у сфері підтримки аграрного сектору. Інвестиційну привабливість галузі найбільш суттєво визначають такі фінансові аспекти, як рівень субсидій та податкові стимули. Водночас нестабільність державного регулювання та відсутність прогнозованості державної підтримки можуть негативно впливати на довіру інвесторів [17]. З практичної точки зору суттєвий вплив має і технологічний рівень підприємств. Зважаючи на те, що в агросекторі України спостерігається загалом високий рівень зношеності основних засобів, то це обумовлює необхідність значних інвестицій у модернізацію, що є критичним чинником підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Однак насправді доступність технологічних рішень і ефективність їх впровадження визначаються рівнем капіталовкладень і фінансовими можливостями підприємств.

Приходимо до висновку, що інвестиційна активність у агросекторі формується під впливом фінансової стабільності та доступності капіталу, які найбільш суттєво впливають на масштаби та ефективність інвестування та розвитку галузі. При цьому варто зазначити, що в умовах нестабільності фінансових ринків важливого значення набуває не лише структура, але й загальна динаміка зміни обсягу інвестування у аграрну галузь (рис. 1).

З динаміки структури інвестицій бачимо, що за аналізований період спостерігається значна волатильність вкладень у нові активи, що відобразилося у їх скороченні у 2022 році і було зумовлено негативним впливом війни на економіку України загалом. Водночас варто відзначи-

Рис. 1. Структура інвестицій у сферу сільського господарства України за 2021–2023 роки, млрд. грн

Джерело: побудовано автором на основі [6].

ти поступове відновлення обсягів інвестування у 2023 році. Бачимо, що динаміка свідчить про чутливість агросектору до макроекономічних ризиків, яка визначається капіталомісткістю галузі. В макроекономічному аспекті зниження інвестицій у 2022 році обумовлюється як кризовими явищами у фінансовій системі, так і високою невизначеністю економічного середовища, що змусило підприємства тимчасово згортати свої капітальні проекти.

Також з рис. 1 бачимо, що динаміка обсягу інвестицій у поліпшення активів, модернізацію та реконструкцію демонструє відносну стабільність, що свідчить про прагнення підприємств підтримувати ефективність виробництва навіть в умовах фінансових обмежень та економічного спаду. В практичному аспекті це може бути пов'язано з необхідністю підвищення продуктивності та технологічного оновлення без залучення значних обсягів нового капіталу. В той же час капітальний ремонт залишається найменш пріоритетною статтею інвестицій, що вказує на стратегічний вибір підприємств спрямовувати кошти у більш рентабельні напрями. Загальна ж тенденція свідчить про прагнення українського агросектору балансувати між збереженням активів і обмеженими можливостями фінансування.

Отже, диверсифікація джерел фінансування є ключовим інструментом забезпечення фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств в умовах економічної нестабіль-

ності. Використання альтернативних фінансових механізмів, таких як лізинг, аграрні розписки та венчурний капітал, дозволяє аграріям зменшити свою залежність від банківських кредитів та підвищити гнучкість фінансового управління. Однак лише оптимальне поєднання власного та позикового капіталу забезпечує стійкість до коливань ринкової кон'юнктури.

Впровадження цифрових та інноваційних технологій відіграє вирішальну роль у підвищенні продуктивності аграрного сектору та ефективному використанні ресурсів. Завдяки автоматизації процесів, аналітиці великих даних та інтеграції штучного інтелекту підприємства можуть значно оптимізувати виробничі цикли, знизити витрати та підвищити якість управлінських рішень. Інноваційні моделі управління забезпечують гнучкість та адаптивність до змін ринкової кон'юнктури, дозволяючи підприємствам оперативно реагувати на цінові та валютні коливання. Використання прогностичної аналітики та фінансових стратегій мінімізації ризиків сприяє стабільності бізнесу, забезпечуючи його конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі [8]. Тому поєднання стратегічного фінансового планування та технологічних інновацій сприяє формуванню стійкої бізнес-моделі, яка дозволяє агропідприємствам ефективно функціонувати в умовах фінансової нестабільності.

Крім того, розвиток цифрових платформ для моніторингу ринку, впровадження розум-

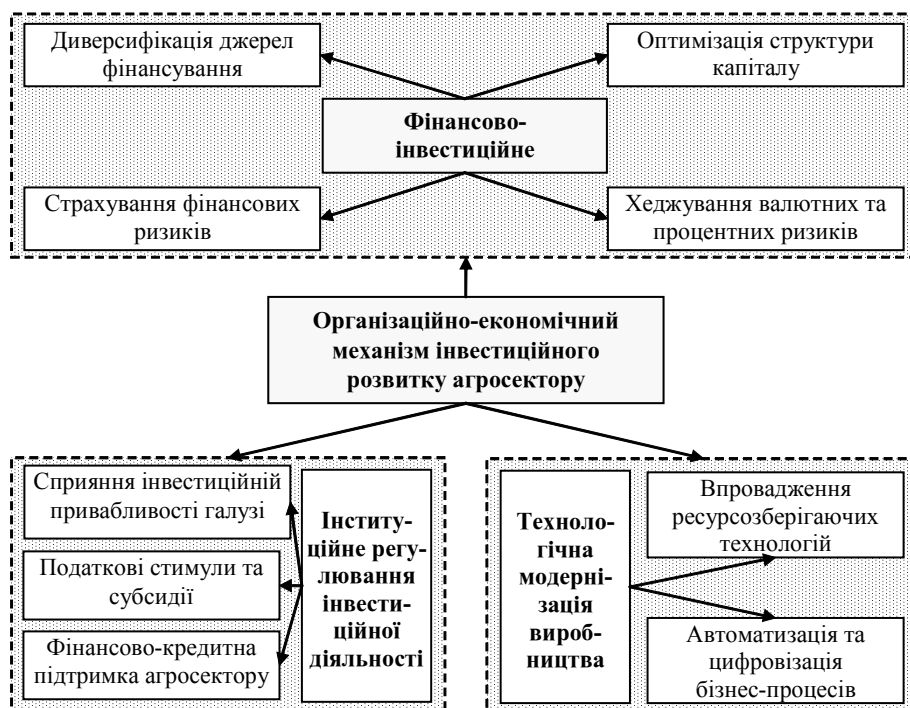

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм інвестиційного розвитку агросектору України

Джерело: розроблено авторами.

ного землеробства та інноваційних фінансових інструментів, таких як страхування цінкових ризиків, сприяє зміцненню стійкості агропідприємств. Це дозволяє не лише ефективно управляти ресурсами, а й знаходити нові можливості для розширення виробничих потужностей та диверсифікації бізнесу [1, с. 5].

Водночас особливу увагу слід приділити ролі державного регулювання у стимулюванні інвестиційного розвитку агросектору, оскільки ефективні механізми підтримки можуть сприяти фінансовій стабільності галузі, залученню капіталу та впровадженню інноваційних технологій. Як відомо, державне регулювання відіграє ключову роль у формуванні сприятливого інвестиційного клімату для сільськогосподарських підприємств шляхом надання цільових податкових преференцій та субсидування у різних його формах. При цьому податкові пільги визначально є спрямованими на зниження фіскального навантаження, що дозволяє підприємствам акумулювати більше фінансових ресурсів для капіталовкладень. Тому оптимізація податкової політики дозволяє підвищити ліквідність аграрного бізнесу та сприяє його довгостроковій фінансовій стабільності [16, с. 1032].

Необхідно зазначити, що програми субсидування аграрного виробництва виконують функцію прямої фінансової підтримки, що зменшує бар'єри для залучення інвестицій і створює передумови для розвитку сільськогосподарських

підприємств. Тому регулювання механізмів фінансування дозволяє підприємствам ефективніше розподіляти ресурси та підвищувати свою операційну ефективність, завдяки чому відбувається зниження їх залежності від зовнішніх факторів нестабільності. При цьому державні компенсаційні механізми, спрямовані на покриття частини витрат на технічне переоснащення та страхування аграрних ризиків, теж підвищують інвестиційну привабливість аграрного сектору. Відповідно, приходимо до висновку, що лише стабільна і передбачувана державна політика в даному напрямі здатна сформувати належний рівень довіри інвесторів і завдяки цьому сприяє збалансованому розвитку агросектору в умовах фінансової нестабільності.

Особливого значення у процесі залучення інвестицій набуває мінімізація фінансових ризиків, яка ґрунтується на стратегічному плануванні, диверсифікації джерел фінансування та впровадженні механізмів хеджування. Тому комплексний підхід до управління ризиками передбачає оцінку фінансових загроз та оптимізацію структури капіталу аграрних підприємств, що дозволяє забезпечити стабільність фінансових потоків і мінімізувати вплив зовнішніх шоків [14].

Водночас, мінімізація ризиків дозволяє сформувати специфічний організаційно-економічний механізм інвестиційного розвитку агросектору (рис. 2), який функціонально є залеж-

ним від ефективності ризик-менеджменту, оскільки лише за умов збалансованого використання власних і позичкових ресурсів можна гарантувати фінансову стійкість підприємств. Його основою виступає використання страхових механізмів та регуляторних заходів, котрі сприяють формуванню прогнозованого інвестиційного середовища навіть в умовах нестабільності.

Таким чином, ефективне управління ризиками відіграє визначальну роль у забезпеченні довгострокового фінансування агропідприємств, посилюючи їхню інвестиційну привабливість та конкурентоспроможність у нестійкому економічному середовищі.

Як бачимо, формування стратегій управління капіталом та страхування інвестиційних ризиків у даному механізмі базується на комплексній взаємодії його складових. Зокрема, на першому етапі визначаються джерела фінансування та механізми диверсифікації капіталу для підвищення стійкості інвестиційного середовища. Наступним кроком є інтеграція механізмів хеджування ризиків, страхування та оптимізації структури капіталу з урахуванням податкових стимулів та фінансово-кредитної підтримки, що дозволяє мінімізувати вплив макроекономічних коливань на фінансову стабільність підприємств. Заключний етап при цьому передбачає адаптацію до змін ринкового середовища через технологічну модернізацію, що покращує ефективність використання інвестицій. Тому лише узгоджена взаємодія зазначених елементів забезпечує стійкість фінансових стратегій агропідприємств та їхню конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Отож, приходимо до висновку, що розвиток інвестиційних процесів у сільському господарстві України в умовах фінансової нестабільності обумовлюється необхідністю поєднання фінансово-інвестиційного, регуляторного та технологічного підходів. При цьому системна оптимізація структури капіталу, диверсифікація джерел фінансування та впровадження механізмів хеджування ризиків є визначальними факторами підвищення стійкості інвестиційного середовища. Регуляторний вплив, реалізований через податкові стимули, механізми субсидування та фінансово-кредитну підтримку, виступає інструментом державного стимулювання інвестиційної активності.

Відповідно, лише загальна технологічна модернізація агросектору може сприяти зростанню ефективності використання капіталу та підвищенню інвестиційної привабливості, мінімізуючи ризики нестабільності економічного середовища. Проведений аналіз тенденцій підтверджує необхідність формування адаптивної моделі інвестиційного розвитку, яка б базувалася на багаторівневому управлінні фінансовими потоками, ризик-менеджменті та інституційній підтримці. Тому функціональна реалізація зазначених підходів сприятиме зміцненню інвестиційного потенціалу сільськогосподарської галузі та забезпеченню її довгострокової конкурентоспроможності.

Література:

1. Бурдяк М.І., Томашук І.В. Концептуальні засади формування стратегічних напрямків розвитку аграрних підприємств в умовах цифровізації економіки. Бізнес-навігатор. 2024. Вип. 1. С. 3—16. URL: http://business-navigator-ks.ua/journals/2024/74_2024/3.pdf (дата звернення 19.05.2025).
2. Вербівська Л.В., Вербівський І.Р. Інвестиційний розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах фінансової нестабільності. Ефективна економіка. 2024. № 5. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/3754> (дата звернення 19.05.2025).
3. Волосюк М., Степаненко Т., Максимова І. Економічні механізми стимулювання зелених інвестицій та підприємництва. Економіка та суспільство. 2024. №60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3674> (дата звернення 19.05.2025).
4. Галас А. І., Дзямучич М. І., Шматковська Т. О. Особливості експортної діяльності сільськогосподарських підприємств в Україні. Економічний форум. 2021. № 2. С. 74—79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2021_2_11 (дата звернення 19.05.2025).
5. Гарафонов О., Жосан Г., Худолей В., Тютенко Н., Тимків І. Рябець Н. Стратегічна модель та потенційні джерела фінансування повоєнної ревіталізації сільськогосподарських підприємств деокупованих територій. 2023. Financial and credit activity problems of theory and practice. 2023. № 2 (49). С. 207—218. URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3983> (дата звернення 19.05.2025).
6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 19.05.2025).
7. Кошельок Г. В. Оптимізація грошових потоків підприємства в сучасних умовах. Нау-

ковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. Випуск 26. С. 100—104. URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/26_1_2019ua/21.pdf (дата звернення 19.05.2025)

8. Лупенко Ю. О., Захарчук О. В. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства України. Економіка АПК. 2018. № 11. С. 9—18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2018_11_5 (дата звернення 19.05.2025).

9. Навроцький С. А., Палюх О. М. Комплексна оцінка ефективності розвитку аграрного сектору України з урахуванням впливу державного фінансування. Економічний часопис-XXI. 2015. № 3—4 (1). С. 88—92. URL: <https://ea21journal.world/wp-content/uploads/2022/04/ea-V149-21.pdf> (дата звернення 19.05.2025).

10. Огляд інструментів підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану в Україні (листопад-грудень 2024 р.). URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiystosti-v-umovakh-voennoho-18> (дата звернення 19.05.2025).

11. Повод Т. Особливості банківського кредитування сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах. Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. 2024. № 20. С. 142—146. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.16> (дата звернення 19.05.2025).

12. Покинйчереда В. В., Тімченко О. Л. Аналіз інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2023. № 20. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2265> (дата звернення 19.05.2025).

13. Ярошук Р. Вплив цифрових технологій на підвищення ефективності аграрного виробництва. Економіка та суспільство. 2024. № 68. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4897> (дата звернення 19.05.2025).

14. Damodaran A., Cornell B. The big market delusion: Valuation and investment implications. Financial Analysts Journal. 2020. Vol. 76 (2). Pp. 15—25. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0015198X.2020.1730655> (дата звернення 19.05.2025).

15. Dumanska I. Venture Financing of Innovative Processes in an Agriculture of Ukraine. WorldScience. 2018. № 9 (37). Pp. 62—65. URL: <https://rsglobal.pl/index.php/ws/article/view/1448/1379> (дата звернення 19.05.2025).

16. Kyfyak V., Verbivska L., Alioshkina L., Galunets N., Kucher L., Skrypnik S. The Influence of the Social and Economic Situation on Agri-

business. WSEAS Transactions on Environment and Development. 2022. Vol. 18, Pp. 1021—1035. URL: <https://wseas.com/journals/ead/2022/c045115-845.pdf> (дата звернення 19.05.2025).

17. Shmatkovska T., Muterko H., Bilochenko A., Shulha O., Kuznietsova O., Dziamulych M. Management of Non-current Assets and Capital Investments in Enterprises of the Agro-industrial Sector: A Case Study of Ukraine. Universal Journal of Agricultural Research. 2022. Vol. 10(6). Pp. 639—650. URL: https://www.hrpub.org/journals/article_info.php?aid=12609 (дата звернення 19.05.2025).

References:

1. Burdyak, M. I. and Tomashuk, I. V. (2024), "Conceptual Foundations for the Formation of Strategic Directions in the Development of Agricultural Enterprises in the Context of the Digitalization of the Economy", *Biznes-Navigator*, vol. 1, pp. 3—16, available at: http://business-navigator.ks.ua/journals/2024/74_2024/3.pdf (Accessed 19 May 2025).

2. Verbivska, L. V. and Verbivskyi, I. R. (2024), "Investment Development of Agricultural Enterprises under Financial Instability", *Efektivna Ekonomika*, vol. 5, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3754> (Accessed 19 May 2025).

3. Volosiuk, M., Stepanenko, T. and Maksimova, I. (2024), "Economic Mechanisms for Stimulating Green Investments and Entrepreneurship", *Ekonomika ta Suspil'stvo*, vol. 60, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3674> (Accessed 19 May 2025).

4. Halas, L. I., Dziamulych, M. I. and Shmatkovska, T. O. (2021), "Peculiarities of export activity of agricultural enterprises in Ukraine", *Economichnyi Forum*, vol. 2, pp. 74—79, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2021_2_11 (Accessed 19 May 2025).

5. Harafonova, O., Zhosan, H., Khudoley, V., Tyukhtenko, N., Tymkiv, I. and Ryabets, N. (2023), "Strategic Model and Potential Sources of Financing for Post-War Revitalization of Agricultural Enterprises in Deoccupied Territories", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 2, no. 49, pp. 207—218, available at: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/view/3983> (Accessed 19 May 2025).

6. State Statistics Service of Ukraine (2025), available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 19 May 2025).

7. Koshelyok, H. V. (2019), "Optimization of Enterprise Cash Flows in Modern Conditions",

Scientific Bulletin of Uzhhorod National University, vol. 26, pp. 100–104, available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/26_1_2019ua/21.pdf (Accessed 19 May 2025).

8. Lupenko, Yu. O. and Zakharchuk, O. V. (2018), "Investment Support for Innovative Development of Agriculture in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 11, pp. 9–18, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2018_11_5 (Accessed 19 May 2025).

9. Navrotskyi, S. A. and Paliukh, O. M. (2015), "A comprehensive assessment of the effectiveness of the development of the agricultural sector of Ukraine taking into account the influence of state financing", *Ekonomichnyi Chasopys-XXI*, vol. 3–4 (1), pp. 88–92, available at: <https://ea21journal.world/wp-content/uploads/2022/04/ea-V149-21.pdf> (Accessed 19 May 2025).

10. NISS (2025), "Review of Financial Stability Support Instruments under Martial Law in Ukraine (November–December 2024)", available at: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-finansovoyi-stiykosti-v-umovakh-voyennoho-18> (Accessed 19 May 2025).

11. Povod, T. (2024), "Peculiarities of Bank Lending for Agricultural Enterprises in Modern Conditions", *Tavriyskyi Scientific Bulletin. Series: Economics*, vol. 20, pp. 142–146. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2024.20.16>.

12. Pokynchereda, V. V. and Timchenko, O. L. (2023), "Analysis of Investment Support for Agricultural Production Development in Ukraine", *Investments: Practice and Experience*, vol. 20, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/2265> (Accessed 19 May 2025).

13. Yaroshchuk, R. (2024), "Impact of Digital Technologies on Increasing the Efficiency of Agricultural Production", *Ekonomika ta Suspilstvo*, vol. 68, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4897> (Accessed 19 May 2025).

14. Damodaran, A. and Cornell, B. (2020), "The big market delusion: Valuation and investment implications", *Financial Analysts Journal*, vol. 76 (2), pp. 15–25, available at: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0015198X.2020.1730655> (Accessed 19 May 2025).

15. Dumanska, I. (2018), "Venture Financing of Innovative Processes in Agriculture of Ukraine", *WorldScience*, vol. 9 (37), pp. 62–65, available at: <https://rsglobal.pl/index.php/ws/article/view/1448/1379> (Accessed 19 May 2025).

16. Kyfyak, V., Verbivska, L., Alioshkina, L., Galunets, N., Kucher, L. and Skrypnyk, S. (2022),

"The Influence of the Social and Economic Situation on Agribusiness", *WSEAS Transactions on Environment and Development*, vol. 18, pp. 1021–1035, available at: <https://wseas.com/journals/ead/2022/c045115-845.pdf> (Accessed 19 May 2025).

17. Shmatkovska, T., Muterko, H., Bilochenko, A., Shulha, O., Kuznietsova, O. and Dziamulych, M. (2022), "Management of Non-current Assets and Capital Investments in Enterprises of the Agro-industrial Sector: A Case Study of Ukraine", *Universal Journal of Agricultural Research*, vol. 10(6), pp. 639–650, available at: https://www.hrpub.org/journals/article_info.php?aid=12609 (Accessed 19 May 2025).

Стаття надійшла до редакції 24.05.2025 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України
№ 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292